

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

järjestö

Vastaajatahon virallinen nimi

Suomen Terveydenhoitajaliitto STHL ry

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Puheenjohtaja Tiina Mäenpää tiina.maenpaa@terveydenhoitajaliitto.fi puh. 0445420557

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

-

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Sote-uudistusta on valmisteltu useiden hallituskausien ajan ja siksi Suomen Terveydenhoitajaliitto korostaa, että nyt on tärkeää saada sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteiden uudistamiselle ratkaisu. Hallituksen lakiesityksessä kuvataan runsaasti mahdollisuuksia sosiaali- ja terveydenhuollon nykyistä toimivampaan järjestämiseen. Uudistuksen tavoitteena on kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja, turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveys- sekä pelastustoimen palvelut, parantaa turvallisuutta, palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta, turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti, vastata yhteiskunnallisten muutosten mukaan tuomiin haasteisiin ja hillitä kustannusten kasvua. Suomen Terveydenhoitajaliitto pitää lakiesityksen tavoitteita kannatettavia, mutta haluaa kuitenkin esittää näkemyksiä, joilla on mahdollista vahvistaa sote-palveluiden järjestämistä uudistuksen tavoitteita paremmin vastaavaksi.

Jotta sote-uudistuksella voitaisiin kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja, niin sote- kuin muidenkin yhteiskunnallisten rakenteiden tulisi tukea sairauksien ennaltaehkäisyä ja terveyden ylläpitoa ja edistämistä. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden näkökulmasta terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen vaatii palveluiden painopisteen siirtämistä nykyistä voimakkaammin perustason palveluihin ja ennaltaehkäisevään toimintaan. Se on edellytys myös kustannusten kasvun hillinnälle.

Esityksessä sote-maakunnat vastaavat sosiaali- ja terveydenhuollosta ja kunnat terveyttä edistävästä toiminnasta. Sote-maakunnilla on kuitenkin myös velvollisuus toteuttaa ja kehittää terveyttä edistäviä ja ennaltaehkäiseviä palveluita. Hallituksen esityksessä tuodaan esiin terveyden edistäminen käsitteenä, mutta ennaltaehkäisy ei tule käsitteen alla riittävän voimakkaasti esiin. Esitetyn soteuudistuksen rahoitusmalli ei takaa ennaltaehkäisevän työn toteuttamiseen riittäviä kannustimia. Esitykseen sille tulisi kirjata vahvempi taloudellinen kannustin, joka saa sekä kunnat että maakunnat kohdentamaan voimavaroja ennaltaehkäisevään työhön. Ennaltaehkäisevään työhön tulisi kohdistaa oma rahoitus ja selkeästi määritellyt toiminnan vähimmäisisältöjä.

Kuntiin jäävän ja maakuntiin siirtyvän terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tulee olla koordinoitua ja keskeistä on toimintojen integraatio. Palveluiden integraatiolla ehkäistään päällekkäisiä toimintoja ja palvelut voidaan tuottaa kustannustehokkaasti. Maakuntien tuottamia palveluita ja terveyttä edistävää toimintaa täydentävät yksityinen ja kolmas sektori. Terveyttä edistävä ja ennaltaehkäisevän toiminnan tulee perustua vahvalle yhteistyölle, johon kuntien ja maakuntien henkilöstölle on varattava myös resurssit – henkilöstömitoitukset, aikaa ja mahdollisuuksia yhteistyön tekemiseen. Toimivat yhteistyörakenteet myös yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa tulee säilyttää ja niitä tulee kehittää. Yhteistyövelvoitteet tulee huomioida laissa.

Kuntiin jäävän ja maakuntiin siirtyvän terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen pitää olla koordinoitua ja sen strategisen suunnittelun tiedolla johdettua. Suunnittelun ja toteutuksen johtamisessa pitää olla vahvasti mukana perusterveydenhuollon ja ennaltaehkäisevän toiminnan asiantuntijuus erikoissairaanhoidokeskeisyyden sijaan.

Ehdotuksen mukaan painopisteen tulee olla peruspalveluiden kehittämisessä. Tämän kehittämistyön on kuitenkin oltava muutakin kuin terveyskeskuksissa tehtävän sairaanhoidollisen vastaanottotyön kehittämistä. Kehittämistä tarvitaan kattavasti niin neuvola- kuin koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluissa, työikäisten ennaltaehkäisevissä palveluissa sekä ikääntyneiden terveyttä ja toimintakykyä ylläpitävissä palveluissa.

Yhtenä merkittävänä puutteena esityksessä on, että siinä ei tunnisteta työterveyshuollon roolia työikäisen väestön terveyden edistämässä ja osana muita sote-palveluja. On välttämätöntä, että työterveyshuoltoa integroidaan toiminnallisesti osaksi muuta sosiaali- ja terveydenhuoltoa. Työterveyshuollon erikoisalaosaamista on kehitettävä, ja se on otettava vahvemmin mukaan työikäisen väestön ja erityisesti ikääntyvän työväestön työkyvyn ylläpitämiseen ja palauttamiseen – niin työssä olevien kuin työttömien kohdalla.

Esityksessä ei tule selkeästi esiin ikääntyneen ja vanhusväestön terveyttä edistävien palveluiden järjestäminen. Suomen väestö ikääntyy länsimaista nopeimmin ja siksi tarvitaan peruspalveluiden

painopisteen kohdentamista myös ikäihmisten terveyttä ja toimintakykyä ylläpitävien ja edistävien palveluiden (esim. säännölliset ennaltaehkäisevät terveystarkastukset, ikä-/seniorineuvolatoiminta) järjestämiseen sekä kunnissa että maakunnissa. Tämä edellyttää monialaista yhteistyötä ja integraatiota kuntien ja maakuntien terveyttä edistävän toiminnan järjestämisessä.

Sote-palveluita rakennettaessa lähtökohtana on asiakaslähtöisyys ja suunnitteluvaiheessa on osallistettava myös kansalaisia. Palveluiden on oltava yhteensovitettuja, hoitoketjujen sujuvia, jotta ihmiset saavat tarpeenmukaiset ja vaikuttavat palvelut oikea-aikaisesti. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden näkökulmasta terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen vaatii palveluiden saatavuuden parantamista. Ehdotuksen mukaan sote-maakunnilla olisi vastuu huolehtia asianmukaisesta palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta. Palvelut tulisi toteuttaa lähellä asiakkaita, lähipalveluina, mutta ne voitaisiin koota myös suurempiin kokonaisuuksiin sote-maakunnan alueella. Useissa kunnissa ja kuntayhtymissä palvelut on jo nyt viety kauas asiakkaista ja keskittetty esimerkiksi suuremmille paikkakunnille. Saavutettavuus voi monen iäkkään tai monilapsisen perheen kannalta olla heikkoa. Pääasiallinen toimintatapa ei saa olla palveluiden keskittäminen, sillä se autioittaa pieniä paikkakuntia ja maaseutua eikä tue väestön terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä. Ehdotuksen mukaan palveluiden järjestämisvastuun siirtäminen maakuntien vastuulle parantaisi esim. lasten ja perheiden palvelujen saatavuutta ja laatua. Tällä voisi olla vaikutuksia laadun yhdenmukaistamiseen ja mahdollisesti saatavuus eri maakunnissa olisi nykyistä tasavertaisempaa. Saavutettavuuden ongelmallisuus kuitenkin säilyisi. Mahdollisuus käyttää palveluita yli maakuntarajojen on säilytettävä. Maakuntien tulee tehdä tiivistä yhteistyötä keskenään.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

Pidämme tärkeänä, että esityksessä oleva pelastustoiminnan toimet sekä sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen toimivat hyvin yhteen.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Sote-uudistuksessa on tärkeää hyödyntää perusterveydenhuollon ja ennaltaehkäisevän työn asiantuntijuutta päätöksenteossa ja kehittämisessä. Uudistuksessa tulee keskeisesti huomioida asiakaslähtöisyys ja kansalaisten osallistaminen.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

kyllä pääosin

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen

lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

ei kantaa

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

kyllä pääosin

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei kantaa

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

ei pääosin

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Ei kommentoitavaa.

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Ihmisten kokonaisvaltaisesta terveydestä ja hyvinvoinnista olisi mahdollista huolehtia kokonaisvaltaisemmin jos ympäristöterveydenhuolto liitettäisiin sote- ja pelastuspalveluiden kanssa tulevaan maakuntahallintoon. Valvonnan puolueettomuutta tukisi se, että valvontakohteiden, kuten koulujen ja päiväkotien haltijat ja valvojat, eivät olisi saman johdon alaisuudessa.

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

kyllä pääosin

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

kyllä pääosin

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

ei pääosin

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei pääosin

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

ei pääosin

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

kyllä pääosin

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

ei kantaa

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

kyllä pääosin

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

ei kantaa

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

Ei kantaa.

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

8 § Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu

Esityksen mukaan sote-maakunnalla tulisi olla riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ja sen olisi huolehdittava asukkaidensa palvelutarpeen mukaisesta sosiaali- ja terveystalouden saatavuudesta kaikissa tilanteissa. Periaate palvelujen jatkuvuudesta ja saatavuudesta on tärkeä.

12 § Edellytykset palvelujen hankkimiselle yksityiseltä palveluntuottajalta

Sote-palveluissa maakunnan ulkopuolisilla palveluiden tuottajilla tulee olla lain sisällön mukainen asiantuntijuus ja osaaminen.

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Suomen Terveydenhoitajaliitto pitää sote-uudistusta ja sille asetettuja tavoitteita tarpeellisena. Sote-rakennemuutos ei kuitenkaan tällaisenaan takaa sille asetettujen tavoitteiden toteutumista. Esimerkiksi palveluiden yhdenvertainen saatavuus ja palveluketjujen rakentuminen ovat riippuvaisia siitä, miten tulevaisuuden sote-keskusohjelman hankekokonaisuuksissa onnistutaan, ja miten eri käyttäjäryhmät otetaan niissä huomioon.

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaista

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentyvä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

ei kantaa

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

Ei kantaa.

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

ei kantaa

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

Ei kantaa.

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

Ei kantaa.

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Ei kantaa.

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

Ei kantaa.

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

ei kantaa

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

ei kantaa

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savoon. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

-

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

ei kantaa

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

ei kantaa

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelystä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensatiosääntely hyväksyttävä?

ei kantaa

40. Voimaannpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

ei kantaa

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

Ei kantaa.

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

ei pääosin

44. Voimaannpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Ei kommentoitavaa.

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaannpanolaista.

Olemme samaa mieltä keskusjärjestö Akavan seuraavassa esitetyistä kommenteista:

Henkilöstön siirrosta sote-maakuntiin on laissa säädetty yhteistoimintavelvoite koskien väliaikaishallintoa, mutta ei työsuojelulain mukaista työsuojeluyhteistoimintavelvoitetta. Voimaannpanolaissa tulee säätää myös työsuojeluyhteistoinnasta sote-maakuntia perustettaessa, jotta työturvallisuudesta- ja terveydestä voidaan huolehtia muutosprosessissa.

Se, kuinka henkilöstö on mukana muutoksessa, vaikuttaa työhyvinvointiin, tuottavuuteen ja tuloksellisuuteen sekä palvelujen laadun kehittämiseen. Henkilöstön tulee saada ajantasaista tietoa ja päästä vaikuttamaan ja osallistumaan muutoksen tekemiseen, jotta muutosprosessi onnistuu.

Tämä on huomioitava työsuojelu- ja luottamusmiesorganisaatiota perustettaessa. Henkilöstön edustus on saatava myös väliaikaishallintoon.

Valtakunnallisten asiantuntijatahojen (esim. Työterveyslaitos ja THL) asiantuntijuutta tulee hyödyntää muutoksen seurannassa, seurantatietojen hyödyntämisessä sekä muutoksen tukemisessa. Tukea ja ohjausta tulee antaa muutoksen alla olevien organisaatioiden ja niiden työterveyshuoltojen työterveysyhteistyöhön. Myös eläkelaitosten työkykyä tukevien toimintojen asiantuntemus ja toiminta on hyvä huomioida.

Valtion budjettiin on varattava riittävä rahoitus edessä olevien muutoksien hallintaan. Muutosturvarahastoa tarvitaan erityisesti palkkaharmonisointiin ja muutoksen johtamiseen.

Maakunnissa toteutettava palkkaharmonisointi ja TVA-järjestelmien yhdenmukaistaminen tulee olemaan suuri työ. Palkkaharmonisoinnin toteuttamiselle tulee säätää valtakunnallinen aikaraja, johon mennessä harmonisointi on toteutettava. Kohtuullinen aika palkkaharmonisoinnin toteuttamiseksi on oikeuskäytännön mukaan 2–3 vuotta.

Laaja sosiaali- ja terveysalan muutos voi heikentää merkittävästi naisenemmistöisen alan työhyvinvointia ja lisätä työssä koettua epävarmuutta muutostilanteessa ja mahdollisesti pidempäänkin. Voimaanpanolaissa tulee säätää myös työsuojeluyhteistoiminnasta sote-maakuntia perustettaessa, jotta työturvallisuudesta- ja terveydestä voidaan huolehtia muutosprosessissa.

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannelta vuodelta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitettut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

ei pääosin

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

ei kantaa

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

ei kantaa

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

ei kantaa

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

ei kantaa

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Ei kommentoitavaa.

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Kannatamme keskusjärjestö Akavan näkemystä - Käsityksen mukaan rahoituksesta noin 80 prosenttia kohdennettaisiin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeen perusteella, hieman alle viisi prosenttia asukasperusteisesti ja noin kuusi prosenttia muiden määräytymistekijöiden (kuten asukastiheyden tai kaksikielisyyden) perusteella.

Jatkovalmistelussa on syytä arvioida ja varmistaa, onko palvelutarpeen mukaan määräytyvä rahoitusosuus riittävä.

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

ei kantaa

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

ei kantaa

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Ei kantaa.

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

Ei huomioita.

Verolainsäädäntö

58. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitetyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

ei kantaa

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Ei huomioita.

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

Terveystieteiden tutkimuskeskus pitää tärkeänä, että verolain muutokset eivät uudistuksen myötä kiristä verotusta lyhyellä tai pitkälläkään tähtäimellä. Tästä syystä emme myöskään kannata maakuntaveron käyttöönottoa.

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Ei huomioitavaa.

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

ei kantaa

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

ei kantaa

66. Onko terveydenhuollon järjestämisvastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämisvastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

ei kantaa

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

ei kantaa

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Ei ehdotuksia.

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

Ei huomioita.

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Ei kommentteja.

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

Ei kommentteja.

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereineen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

ei kantaa

73. Pidättekö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

ei kantaa

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Ei kommenttia.

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

Ei huomioita.

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

kyllä pääosin

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

kyllä pääosin

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

Terveydenhoitajaliitto kannattaa Akavan kommenttia: Vaikutusarvioinneissa tulisi tarkentaa mm. palkkaharmonisoinnin kustannuksia eri toteutusvaihtoehdoilla ja aikatauluilla sekä uudistuksen vaikutuksia työikäisen väestön palveluiden saatavuuteen ja palveluketjujen toimivuuteen huomioiden myös työterveyshuollon osuus sekä kuntoutuksen palvelut. Esityksessä ei ole esitetty myöskään arvioita siitä, mitä niin ostopalveluiden rajoittamisen kuin voimassa olevien sopimusten mitätöimisen vaikutukset ja kustannukset tulisivat olemaan.

80. Onko uudistuksen muutuskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

kyllä pääosin [Arvioinneissa tulisi ottaa paremmin huomioon myös resurssien tarve muutosjohtamiseen ja henkilöstön turvalliseen muutokseen.]

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutuskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

Ei kommenttia.

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

Yksityisellä sektorilla on pitkälle kehitettyjä digitaalisia ratkaisuja, joiden käyttämisestä myös julkinen järjestäjä voi saada synergiaetuja hyödyntäessään yksityisen ja kolmannen sektorin palveluntuottajia oman tuotantonsa täydentäjänä.

a) vuosina 2021-2022?

ei kantaa

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

a) vuosina 2021-2022?

Ei kantaa.

b) vuosina 2023-2024?

Ei kantaa.

c) vuodesta 2025 alkaen?

Ei kantaa.

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

ei

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

-

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

-

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistuksen alueelliseen toteutukseen?

-

muuta, mitä?

-

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen ”sote-maakunta” korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

Ei ehdotuksia.

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

Ei ehdotuksia.

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Esityksen mukaan oppilas- ja opiskeluhoolto tulisi järjestää sote-maakunnissa osana laajempaa sotea. Olennaista on, että koulupsykologit ja -kuraattorit sekä kouluterveydenhoitajat ja koululääkärit tekevät tiivistä yhteistyötä oppilaiden ja opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin tukemiseksi. Yhteistyölle on varattava riittävät henkilöstö- ja aikaresurssit. Voimassa olevassa oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa painopiste on ennaltaehkäisevässä työssä, ja tämä toteutuu parhaiten oppilas- ja opiskeluhoollon ammattilaisten ollessa mahdollisimman paljon läsnä koulujen ja muiden oppilaitosten arjessa ja sen suunnittelussa niin henkilöstön kuin oppilaiden ja opiskelijoiden tukena.

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Ei ehdotuksia.

Mäenpää Tiina
Suomen Terveydenhoitajaliitto, STHL ry